

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, fakss: 67244074, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

2026. gada 17. februārī

Nr. 3

Tiesībsarga 2026. gada tiesas procesa izspēles cilvēktiesībās Nolikums

Satura rādītājs

A. Vispārīgie noteikumi	1
B. Izspēles rakstiskā daļa	3
C. Izspēles mutiskā daļa	5
D. Vērtēšana	7
E. Noslēguma noteikumi	8

A. Vispārīgie noteikumi

1. Izpēle

1.1. Nolūkā sekmēt sabiedrības informētību un izpratni par cilvēktiesībām tiek rīkota 2026. gada tiesas procesa izpēle cilvēktiesībās (turpmāk – Izpēle).

1.2. Izpēle notiek starp Latvijas Republikas augstākās izglītības iestādēs studējošo studentu komandām. Sacensības tiek rīkotas tiesas procesa izspēles veidā. Izpēlē tiek analizēts kāzuss par aktuāliem cilvēktiesību jautājumiem.

1.3. Izpēlei ir rakstiskā daļa un mutiskā daļa.

2. Organizētāji

Izpēli organizē un par izspēles norisi atbild Latvijas Republikas Tiesībsarga birojs.

3. Izspēles tiesneši

3.1. Izspēles tiesneši ir praktiskā vai akadēmiskā darbā pieredzējuši un atzinību guvuši juristi.

3.2. Tiesas sastāvu veido nepāra skaits tiesnešu. Priekšsacīkstes tiesā trīs tiesneši, pusfinālu – pieci tiesneši, un fināla izspēlē tiesas sastāvā ir 5-7 tiesneši. Nepieciešamības gadījumā tiesībsargs var mainīt tiesnešu skaitu tiesas sastāvā.

3.3. Katrs tiesas sastāvs no sava vidus ievēl tiesas sēdes priekšsēdētāju. Ja tiesas sastāvs nevar vienoties par tiesas sēdes priekšsēdētāju, par šo jautājumu notiek visu attiecīgā sastāva tiesnešu aizklāts balsojums.

4. Izspēles dalībnieki

4.1. Dalībai Izspēlē var pieteikties komandas 2 vai 3 dalībnieku sastāvā. Dalībnieki var būt studējošie gan no augstskolām, gan no izglītības iestādēm, kas īsteno 1. līmeņa profesionālās augstākās izglītības programmas.

4.2. Tikai izspēles dalībnieki bez citu personu līdzdalības veic izpēti, raksta, rediģē un veido savu argumentāciju.

4.3. Izspēlē kā dalībnieki nedrīkst piedalīties to organizētāji, Izspēles tiesneši un Nolikuma 7.1. un 22.1. punktā minētie eksperti.

5. Komandu treneri

5.1. Komandām var būt treneri. Tie nedrīkst būt Izspēles tiesneši un Nolikuma 7.1. un 22.1. punktā minētie eksperti.

5.2. Komandas trenera darbība var izpausties kā vispārēja tēmas apskate, ieteikumi par piemērojamām pētīšanas metodēm, vispārēji ieteikumi par rakstiskās argumentācijas sagatavošanu, konsultācijas saistībā argumentācijas tehniku un cita veida atbalsts komandai. Komandas trenerim ir aizliegts veidot argumentus komandas dalībnieku vietā.

5.3. Šī punkta noteikumu neievērošanas gadījumā tiesībsargs lemj par komandas turpmāko dalību izspēlē vai par tās diskvalificēšanu, vai par citu sankciju piemērošanu.

6. Pieteikšanās dalībai Izspēlē

6.1. Komandas Pieteikuma anketas dalībai Izspēlē iesniedz līdz 2026. gada 3. martam, aizpildot veidlapu vietnē: <https://forms.gle/ATavay5ReDNZEchY6>. Pieteikuma anketā komandas norāda dalībnieku vārdu, uzvārdu, tālruņa numuru, elektroniskā pasta adresi, kā arī komandas kapteini. Pieteikuma anketa ir obligāta un neatņemama dalībnieku reģistrācijas sastāvdaļa.

6.2. Komandas rakstiskos darbus iesniedz līdz Nolikuma 12.1. punktā norādītajam termiņam un noteiktajā kārtībā. Pieteikuma anketas un rakstiskā darba iesniegšanu uzskata par pieteikšanos dalībai Izspēlē. Ja darbu iesniedz pēc noteiktā termiņa, tiesībsargs lemj par komandas tiesībām piedalīties Izspēlē vai par soda punktu piemērošanu.

6.3. Saziņā ar Izspēles organizētājiem komandu pārstāv tās kapteinis.

6.4. Organizētāji sazinās ar dalībniekiem ar elektroniskā pasta ziņojumu palīdzību, nosūtot tos uz komandas pieteikumā norādīto komandas kapteiņa elektroniskā pasta adresi.

6.5. Piesakoties dalībai Izspēlē, komandas uz rakstiskās kāzusa analīzes titullapas norāda komandas devīzi, kas izmantojama kā vienīgā komandas identifikācijas zīme un norādāma arī komandas pieteikuma anketā. Devīze ir vārds vai īss teiciens (līdz pieciem vārdiem), ar ko pieteikumā Izspēlei aizstāts autoru vārds. Ja komanda kā devīzi izmanto izteicienu vai frāzi, kas nav valsts valodā, tad papildus norādāms tās tulkojums.

6.6. Ja komandas dalībnieks nevar turpināt dalību Izspēlē, pārējie dalībnieki, ja tādi ir, to turpina, pirms tam par to savlaicīgi informējot izspēles organizētājus.

7. Izspēles kāzusa izstrāde

7.1. Izspēles kāzusu izstrādā Tiesībsarga birojs.

7.2. Kāzusa izstrādāšanā un tā vērtēšanā nepiedalās Izspēles dalībnieki un komandu treneri.

8. Kāzusa publicēšana

Kāzusa tekstu un izspēles nolikumu organizatori publicē Tiesībsarga biroja interneta vietnē www.tiesibsargs.lv. Izspēles organizatori var publicēt kāzusa tekstu un izspēles nolikumu arī citos informatīvajos avotos.

9. Precizējošie jautājumi

Katrai komandai, kura plāno piedalīties izspēlē, ir tiesības uzdot divus precizējošus jautājumus par izspēles kāzusu. Jautājumi jānosūta izspēles organizatoriem līdz 2026. gada 1. aprīlim pulksten 23:59 uz e-pasta adresi izspele@tiesibsargs.lv. Atbildes uz jautājumiem tiks publicētas ne vēlāk kā līdz 2026. gada 3. aprīlim Tiesībsarga biroja interneta vietnē www.tiesibsargs.lv.

B. Izspēles rakstiskā daļa

10. Kāzusa analīze

Katra komanda sagatavo pieteicēja pieteikumu Eiropas Cilvēktiesību tiesai un Latvijas Republikas valdības atbildes rakstu. Nolikuma 11.3. punkta noteikumi par kāzusa analīzes apjomu attiecas uz pieteicēja un institūcijas vai amatpersonas argumentāciju atsevišķi.

11. Kāzusa analīzes forma un saturs

11.1. Kāzusa analīzi raksta gramatiski un stilistiski pareizā latviešu valodā. Atsauces noformē oriģinālvalodā.

11.2. Kāzusa analīzē jābūt šādām sadaļām:

11.2.1. titullapa;

11.2.2. satura rādītājs;

11.2.3. kāzusa atrisināšanai būtisko fakti izklāsts;

11.2.4. kāzusa analīzes kopsavilkums;

11.2.5. kāzusa analīzes argumentācija;

11.2.6. normatīvo aktu un izmantotās literatūras saraksts.

11.3. Kāzusa analīzes katras pozīcijas kopējais apjoms nepārsniedz 25 lappuses (neskaitot darba titullapu, satura rādītāju un normatīvo aktu un izmantotās literatūras sarakstu).

11.4. Kāzusa analīzi noformē, ievērojot dokumentu piekļūstamības prasības un pēc iespējas izmantojot Tiesībsarga biroja sagatavoto kāzusa analīzes veidni: <https://ej.uz/veidne2026>

11.4.1. atstarpe starp rindām – 1,5;

11.4.2. teksta attālums no lapas malām – 2 cm;

11.4.3. teksta fonts – Calibri (vai cits sans serif fonts), burtu izmērs - 12 punkti;

11.4.4. nav pieļaujama rakstu zīmju saspiešanas vai izplešanas opciju izmantošana;

11.4.5. rakstu zīmju izmērs atsaucēs – 10 punkti. Atsauču noformēšanā ieteicams izmantot žurnāla „Jurista Vārds” paraugu atsauču noformēšanai: https://juristavards.lv/jv_atsauces.pdf.

11.4.6. Noformējot kāzusa analīzi, tekstu līdzina pie kreisās malas;

11.5. Kāzusa analīzes titullapā norāda vienīgi argumentācijas pozīciju un komandas devīzi. Nedz titullapā, nedz citur kāzusa analīzē neiekļauj norādes, kas jebkādā veidā ļauj identificēt tā autorus. Visu informāciju par autoriem iekļauj pieteikuma anketā.

12. Kāzusa analīzes nosūtīšana

12.1. Kāzusa analīze – gan pieteicēja, gan Latvijas Republikas valdības argumentācija – jānosūta Izspēles organizētājiem līdz 2026. gada 12. aprīlim plkst. 23:59 uz elektroniskā pasta adresi izspele@tiesibsargs.lv.

12.2. Pēc kāzusa analīzes nosūtīšanas izmaiņas tajā vairs neveic.

12.3. Saņemot dalībnieku piekrišanu, Izspēles organizatoram Tiesībsarga birojam ir tiesības pēc izspēles noslēgšanās publicēt dalībnieku kāzusa analīzi mājaslapā www.tiesibsargs.lv.

C. Izspēles mutiskā daļa

13. Izspēles mutiskās daļas dalībnieki

Izspēles mutiskajā daļā piedalās 8 komandas (nepieciešamības gadījumā tiesībsargs var lemt par dalībnieku skaita palielināšanu vai samazināšanu), kas Izspēles rakstiskajā daļā ieguvuši lielāko punktu skaitu.

14. Izspēļu laiks un vieta

14.1. Izspēle notiek klātienē. Izspēles priekšsacīkstes un pusfināls notiek 2026. gada 25. aprīlī Tiesībsarga birojā, Baznīcas ielā 25, Rīgā. Savukārt izspēles fināla norise paredzēta Satversmes tiesā, Jura Alunāna ielā 1.

14.2. Nepieciešamības gadījumā tiesībsargs var lemt par citu izspēļu organizēšanas vietu. Pirms lēmuma pieņemšanas par Izspēles norises vietas maiņu tiesībsargs noskaidro izspēles dalībnieku viedokli.

14.3. Izspēles organizatori ne vēlāk kā trīs dienas pirms izspēles mutvārdu daļas norises dienas nosūta izspēles dalībniekiem un izspēles tiesnešiem izspēles programmu, kā arī citu informāciju un materiālus, kas nepieciešami veiksmīgai izspēles norisei. Šo informāciju aizliegts nodot trešajām personām.

15. Izspēles valoda

Izspēle notiek latviešu valodā.

16. Izspēles kārtas

16.1. Izspēle notiek trīs kārtās:

16.1.1. priekšsacīkstes, kuru laikā katra no Nolikuma 13. punktā minētajām komandām piedalās divās izspēlēs;

16.1.2. pusfināls, kurā piedalās 4 komandas, kas priekšsacīkstēs un pēc rakstiskās daļas ieguvušas lielāko punktu skaitu;

16.1.3. fināls, kurā piedalās 2 komandas, kuras tiesnešu balsojuma rezultātā izvirzītas finālam.

16.2. Tiesībsargam ir tiesības mainīt izspēles norises kārtību, ja pieteikušos komandu skaits ir lielāks vai mazāks par 8. Tādā gadījumā izspēles organizatori pēc iespējas ātrāk informē izspēles dalībniekus.

17. Pozīciju sadalījums

17.1. Katra komanda priekšsacīkstēs uzstājas divas reizes: vienu reizi kā pieteicējs un vienu reizi kā Latvijas Republikas valdība.

17.2. Pozīciju sadalījumu un komandu–pretinieču pārus priekšsacīkšu izspēlēm nosaka organizatori ar izlozes palīdzību.

17.3. Izspēles dalībnieki izlozēto pretinieku rakstiskos darbus saņem pēc pozīciju izlozes.

17.4. Komandu pozīcijas pusfināla un fināla izspēlei izlozē.

18. Klātbūtne mutiskajās izspēlēs

18.1. Mutisko izspēļu laikā katrā izspēlē, kurā piedalās komanda, jāpiedalās visiem komandas dalībniekiem, izņemot 6.6. punktā minēto gadījumu.

18.2. Gadījumā, ja uz Izspēles mutisko daļu neierodas kāda no 17.2. punktā izlozētajām komandām un tās pretiniece—komanda ir ieradusies, tad pēdējā uzstājas bez pretinieces, un šādā situācijā tiesneši, vērtējot komandas sniegumu, ņem vērā to, ka tā uzstājas viena pati.

18.3. Izspēles priekšsacīkstes un pusfināla izspēles ir publiski pieejamas. Fināla izspēli citas personas ir tiesīgas novērot tiešraidē.

18.4. Filmēt un veikt citus ierakstus drīkst tikai ar organizētāju atļauju.

19. Izspēles norise

19.1. Izspēle noris šādā kārtībā:

19.1.1. vispirms ne ilgāk kā 20 minūtes uzstājas pieteikuma iesniedzēja pārstāvis;

19.1.2. pēc tam ne ilgāk kā 20 minūtes uzstājas Latvijas Republikas valdības pārstāvji;

19.1.3. pēc tam ne ilgāk kā 5 minūtes pieteikuma iesniedzēja pārstāvji var uzdot jautājumus Latvijas Republikas valdības pārstāvjiem;

19.1.4. pēc tam ne ilgāk kā 5 minūtes Latvijas Republikas valdības pārstāvji var uzdot jautājumus pieteikuma iesniedzēja pārstāvjiem;

19.1.5. pēc tam pieteikuma iesniedzēja pārstāvji uzstājas ar ne vairāk kā 3 minūtes ilgu repliku par Latvijas Republikas valdības pārstāvju uzstāšanos;

19.1.6. visbeidzot Latvijas Republikas valdības pārstāvji uzstājas ar ne vairāk kā 3 minūtes ilgu atbildi uz repliku, kurā tiek atbildēts uz argumentiem, kurus pieteikuma iesniedzēja pārstāvji izteikuši replikā.

19.2. Fināla izspēlē 19.1.1. un 19.1.2. punktā minētais laiks ir 30 (trīsdesmit) minūtes, un 19.1.3. un 19.1.4. punktā minētais laiks ir 10 minūtes.

19.3. Laika skaitīšana netiek apturēta arī tad, kad tiesneši uzdod jautājumus un komandas atbild uz tiesnešu jautājumiem. Tiesneši neuzdod jautājumus 19.1.3., 19.1.4., 19.1.5. un 19.1.6. punktā minētajā laikā.

19.4. Uzstāšanās laikā komandas locekļiem pēc tiesas sēdes priekšsēdētāja atļaujas saņemšanas ir tiesības savā starpā konsultēties, lai atbildētu uz tiesneša uzdoto jautājumu.

19.5. Komanda var lūgt pagarināt 19.1.1. vai 19.1.2.punktā minēto laiku. Tiesai ir tiesības komandai papildlaiku piešķirt, taču ne ilgāku par 5 minūtēm. Gadījumā, ja komanda pamatlaikā nav spējusi izklāstīt viedokli par vairāk nekā vienu jautājumu, turklāt tas nav noticis komandas vainas dēļ, tiesai ir tiesības piešķirt līdz 7 minūtēm ilgu papildlaiku.

20. Uzstāšanās saturs

Izpēles mutiskajā daļā komandas nav ierobežotas ar rakstiskajā analīzē paustajiem argumentiem.

21. Mutiska un rakstiska saziņa

21.1. Izpēles norises laikā saziņu starp komandas locekļiem veic tā, lai netiktu traucēts Izpēles process.

21.2. Izpēles laikā aizliegta dalībnieku un skatītāju sazināšanās.

D. Vērtēšana

22. Kāzusa analīzes vērtēšana

22.1. Kāzusa analīzi vērtē Izpēles tiesneši. Nepieciešamības gadījumā rakstisko darbu vērtēšanai Izpēles organizētāji pieaicina arī citus ekspertus.

22.2. Kāzusa analīzi vērtē pēc šādiem kritērijiem:

22.2.1. forma (atbilstība Nolikuma 11. punkta prasībām) – maksimālais punktu skaits 15;

22.2.2. saturs (izvirzīto argumentu oriģinalitāte, pamatotība, skaidrība, izkārtojums, tiesību avotu izmantošana) – maksimālais punktu skaits 85.

22.3. Komandas iegūto punktu skaitu veido vērtējumu summa par kāzusa analīzi no pieteicēja un Latvijas Republikas valdības pozīcijas.

23. Izspēļu vērtēšana

23.1. Katrā priekšsacīkšu izspēlē katrs tiesnesis komandas sniegumu novērtē pēc šādiem kritērijiem:

23.1.1. uzstāšanās forma (oratora sniegums, uzstāšanās stils, pieklājība, procesa formas ievērošana) – maksimālais punktu skaits 25;

23.1.2. uzstāšanās saturs (argumentu pamatotība, loģika) – maksimālais punktu skaits 25;

23.1.3. replika un atbilde uz repliku (replikas un atbildes efektivitāte) – maksimālais punktu skaits 10;

23.1.4. spēja atbildēt uz tiesnešu jautājumiem – maksimālais punktu skaits 20;

23.1.5. oriģinalitāte – maksimālais punktu skaits 10;

23.1.6. komandas darbs – maksimālais punktu skaits 10.

23.2. Punktu skaitu, ko komanda ieguvusi katrā priekšsacīkšu izspēlē, aprēķina, saskaitot visu attiecīgā sastāva tiesnešu piešķirtos punktus.

23.3. Pusfināla izspēlē komandas tiek vērtētas pēc 23.1. punktā minētajiem kritērijiem, bet nesaņem punktus, jo fināla dalībniekus nosaka, tiesnešiem balsojot. Finālam izvirzāmās komandas tiek noskaidrotas ar tiesnešu balsu vairākumu. Lemjot par izvirzāmo komandu, tiesneši nedrīkst atturēties.

23.4. Fināla izspēlē komandas vērtē pēc 23.1. punktā minētajiem kritērijiem, taču tām netiek piešķirti punkti. Uzvarējusi komanda tiek noskaidrota ar tiesnešu balsu vairākumu. Lemjot par uzvarējušo komandu, tiesneši nedrīkst atturēties.

23.5. Izspēles labāko oratoru izvēlas tiesneši.

23.6. Katra tiesneša individuāli piešķirto punktu skaitu, balsojumu fināla izspēlē, kā arī viedokli par Izspēles labāko oratoru neatklāj.

E. Noslēguma noteikumi

24. Izspēles mutiskās daļas filmēšana un ierakstu veikšana

Organizētāji var veikt izspēles mutiskās daļas norises filmēšanu un izmantot veiktos ierakstus rezultātu publicēšanai un izspēles popularizēšanai.

25. Godalgas

Tiek godalgotas abas finālā iekļuvušās komandas un labākais orators. Tiek arī apbalvota komanda, kura rakstveidā sastādījusi labāko pieteikuma iesniedzēja un Latvijas Republikas pozīcijas argumentāciju. Visi Izspēles dalībnieki saņem atzinības rakstus un veicināšanas balvas.

26. Lēmumu galīgums

Jebkurš ar Izspēli saistīts lēmums, ko pieņēmuši Izspēles tiesneši, ir galīgs un nepārsūdzams.

27. Atkāpšanās no Nolikuma noteikumiem

Īpašas nepieciešamības gadījumā tiesībsargs pieņem motivētu lēmumu par atkāpšanos no Nolikuma noteikumiem, par to iepriekš informējot Izspēles dalībniekus.

28. Atbildība par Nolikuma neievērošanu

28.1. Katrs Izspēles dalībnieks ir tiesīgs iesniegt tiesībsargam izskatīšanai rakstveida sūdzību gadījumā, ja viņam ir zināms jebkāds Nolikuma pārkāpums līdz fināla dalībnieku paziņošanai.

28.2. Tiesībsargs, apmierinot iesniegto sūdzību, kā arī nepieciešamības gadījumā pēc paša iniciatīvas, ir tiesīgs no vainīgās komandas kopvērtējuma atskatīt ne vairāk kā 20 punktus vai piemērot citas soda sankcijas, savukārt īpaši smagu pārkāpumu gadījumā, iespējama komandas diskvalificēšana.